

Handläggare
Veronica Johnander
Telefon: 08-50809330

Till
Norra innerstadens stadsdelsnämnd
2025-02-20

Program för upprustning och förnyelse av Solvändan och Lilla Solvändan

Godkännande av program och genomförande

Förvaltningens förslag till beslut

1. Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner program för upprustning och förnyelse av Solvändan och Lilla Solvändan.
2. Norra innerstadens stadsdelsnämnd ger stadsdelsdirektören i uppdrag att fatta beslut i genomförandeskedet inom ramen för parkinvesteringsmedel.

Sammanfattning

Ett program för upprustning och förnyelse av Solvändan och Lilla Solvändan har tagits fram. Programförslaget innebär att Solvändan och Lilla Solvändan sammanlänkas där Rödabergsgatan omvandlas till stenmjölsbelagd gång- och cykelväg, vilket resulterar i att Lilla Solvändan utökas och får en ny entré, och enkelriktningen av Våringgatan byter håll. Tempeltrappan görs om till grönskande parktorg. Lekplatsen i Solvändan får ny utformning med ökad tillgängligheten och ökade lekvärden. Ett vårdträd planteras i det storskaliga gaturummet i korsningen Kadettgatan/Vikingagatan. Åtgärder görs för att gynna fågellivet med bärande buskar och plantering av fler träd. Hundrastgården behåller sitt läge och innehåll. Totalt utgår cirka elva av dagens 91 parkeringsplatser i området till förmån för mer grönskande parkmark. Ett trafik-PM har tagits fram som bilaga till programmet som redovisar dagens trafiksituation, samt effekterna av de utredda alternativen avseende antal parkeringsplatser såväl som framkomlighet för olika trafikslag. Projektet sker i samarbete med trafikkontoret.

Solvändan och Lilla Solvändan är parker som tillsammans med Tempeltrappan är belägna i området Röda bergen där de kulturhistoriska värdena är höga. Stadsmuseet och Skönhetsrådet har därför varit delaktiga och kommit med värdefulla inspel i

programarbetet. Allmänheten har också fått möjlighet att yttra sig vid två tillfällen under programarbetets gång.

Bakgrund

Solvändan och Lilla Solvändan är parker som tillsammans med Tempeltrappan är belägna i området Röda bergen. Solvändan vetter mot Torsgatan och ansluter mot Lilla Solvändan där Röda bergsgatan separerar de båda parkerna. Tempeltrappan består av en trappanläggning och en kort återvändsgata som förbinder Solvändan med Norrbackagatan men som enligt plan är betecknad som parkmark.

De kulturhistoriska värdena i Röda bergen är höga och så här beskrivs området i Stockholms översiktsplan:

Röda Bergen är innerstadens största miljö som helt präglas av 1910- och 1920-talets stadsbyggnadsidéer. Ett grundläggande drag är att byggnaderna följer terrängen och att gatorna är vinklade för att uppnå en intim närmiljö. I planen reglerades var prydnadsgavlar skulle anordnas och att gårdarna skulle vara öppna och planterade. Röda Bergen är en mycket attraktiv bostadsmiljö av stort kulturhistoriskt värde. Befintliga planer kan behöva kompletteras med hänsyn till de kulturhistoriska värdena.

Historia

Parkerna anlades i slutet av 1920-talet i samband med byggnation av den omkringliggande bebyggelsen. Det var P O Hallman som tog fram stadsplanen för Röda bergen som sedan reviderades till viss del av Sigurd Lewerentz 1923.

Den övre delen av Solvändan fick en cirkulär form där det från början var tänkt att det skulle byggas en monumental kyrkobyggnad på höjden. Någon kyrka byggdes aldrig utan en lekplats anlades istället. Denna övre del präglades av en naturinspirerad karaktär med berg i dagen och friväxande vegetation. Parkens del närmast Torsgatan gavs däremot en mer formell, symmetrisk och representativ karaktär med formella planteringar och klippta häckar.

Solvändans övre och nedre delar var tidigare separerade med en gata som skiljde dem åt men som lades igen omkring år 2000 efter ett medborgarförslag. Ungefär samtidigt anlades en stor underjordisk elnätstation i den nedre delen närmast Torsgatan. Kopplat till elnätstationen placerades två mindre byggnader för ventilation och nedstigning där det 2011 anlades en hundrastgård.

Lilla Solvändan var från början tänkt som park till kyrkan. Parken utformades precis som ”stora” Solvändan utifrån terrängen med

berg i dagen men gavs en mer småskalig trädgårdskaraktär med små bersåliknande rum med sittplatser.

Tempeltrappan fick sitt namn efter den kyrkobyggnad som Hallman hade tänkt skulle stå i Solvändan. Trappan uppfördes på 1920-talet mellan kv. Kannan och kv. Vasen. Själva trappan ingår inte i upprustningsprojektet utan fokus ligger på återvändsgatan.

Innehåll och utformning idag

Solvändan har behållit sin karaktäristiska cirkelform i sin övre del och till viss del sin naturinspirerade prägel med friväxande större träd och berg i dagen. Också lekplatsen har kvar sitt läge och sin cirkulära form där lekutrustningen består av bland annat gungor, lektorn med rutsch och sandlåda. På lekplatsen står även lekhus ritade av arkitekten Ingegärd Harvard vilka funnits här sedan år 1999-2000. En låda med lös utrustning för utlåning finns också sedan 2022. Markmaterialet på lekplatsen är sand.

Nedanför lekplatsen, mellan den övre och nedre delen av parken, löper stenmjölsbelagda parkvägar i bågform, parallellt i två plan. Den nedre parkvägen har samma läge som den tidigare gatan som separerade parkens delar. En trappa förbinder de två planen med en tillfällig avspärning intill för att skona gräsytorna i slutningen från nedtrampning. Utmed parkvägarna står parksoffor och skräpkorgar utplacerade.

Den nedre delen domineras av hundrastgården med specialutformade hundlekskulpturer. Här står även teknikhusen till den underjordiska elnätsstationen, inklädda i klätterväxter. Närmast Torsgatan finns sittplatser och prydnadsplanteringar. I och med hundrastgården har det tidigare, strama klassicistiska utseendet till stor del suddats ut i denna nedre del av parken.

Lilla Solvändan består av flera mindre trädgårdsrum som avgränsas med buskage och berg i dagen. Här finns en mindre lekplats med ett klätternät och ett gungdjur.

Tempeltrappan består av en monumental stentrappa med omgivande planteringar i terrasser. Ovanför trappan är det parkering, angöring och utsläppsgård från tidigare förskolan. I samband med Micasas pågående reovering av fastigheten kv. Vasen har utsläppsgården tagits bort.

Program

I nämndens verksamhetsplan för 2024 angavs att en programhandling för Solvändan och Lilla Solvändan skulle tas

fram. För 2025 är medel avsatta för framtagande av tekniska underlag för parkernas upprustning.

Projektet sker i samarbete med trafikkontorets enhet för park och stadsmiljö samt enheten för trafikplanering norr.

Ärendet

Solvändan och Lilla Solvändan tillhör stadsdelsområdets prioriterade upprustningsprojekt. Parkinvesteringsmedel har använts för programarbetet och kommer att användas för genomförandet. Trafikkontoret är med och bekostar de delar som avser belysning och gata.

Syftet med projektet är att utföra upprustningar i form av murrenoveringar, förbättrade växtbäddar, åtgärda slitna gräsytor och ge en förbättrad tillgänglighet samt att se över parkernas belysningssituation. Samtidigt ska de olika parkdelarnas ursprungliga karaktärer förstärkas.

Utöver dessa upprustningsbehov ser förvaltningen en möjlighet att här kunna tillskapa mer grönyta i Röda bergen där Solvändan och Lilla Solvändan sammanlänkas och biltrafiken leds om till förmån för gång och cykeltrafik. Det är också önskvärt att ge Lilla Solvändan en ytterligare entré då övriga entréer antingen döljs av återvinningsbehållare eller av parkerade bilar. Tempeltrappan som enligt detaljplanen har beteckningen parkmark men vars övre delar fungerat som utsläppsgård åt förskola och återvändsgata för biltrafik med parkering har möjlighet att utvecklas till en grönskande och mer attraktiv miljö. I projektet studeras även hur den storskaliga korsningen Kadettgatan/Vikingagatan kan minskas ned för att bättre stämma mot områdets skala.

Projektets mål

Målet med upprustningen av Solvändan och Lilla Solvändan är sammanfattningsvis en hållbar och vacker parkmiljö för boende och besökare i området samt att tillskapa en ökad mängd grönyta som är en bristvara i stenstaden. Detta genom att:

- Respektera och framhäva områdets höga kulturhistoriska värden.
- Skapa ökad tillgänglighet på Solvändans lekplats.
- Bevara parkernas biologiska mångfald med äldre träd och rika fågelliv.
- Tillskapa mer grönyta i den tätbebyggda stenstaden genom att utreda om den del av Rödabergsgatan som separerar parkerna kan ombildas från bilväg till avsmalnad gång- och cykelväg.

- Minska det överbredda gaturummet i korsningen Kadettgatan/Vikingagatan för att bättre stämma med områdets skala.
- Omvandla Tempeltrappans gata till ett grönskande parktorg.

Dialogarbete och arbetsprocess

Som ett första steg inför programarbetet genomfördes hösten 2023 en vandring med representanter från Funktionshinderrådet. Efter vandringen sammanställdes rådets samlade synpunkter och rekommendationer. (Bilaga 3. Tillgänglighetsvandring Solvändan 2023-11-08)

Två dialoger genomfördes med allmänheten, vår och höst 2024. Den första dialogen genomfördes från 15 mars till 7 april 2024 och innehöll frågor kring hur parkerna används idag, vad som är bra och vad som kan göras bättre. Totalt inkom 143 stycken enkätsvar. Av svaren framkom att parkerna besöks främst för att leka, njuta av träd och växtlighet, få lugn och ro, bara passera och rasta hunden samt att förskoleklasser ofta besöker lekplatserna. Specifika önskemål kring typ av lekutrustning på lekplatserna inkom där flera önskade att lekhusen, gungorna, rutschkanan och lådan med lös utrustning skulle få vara kvar men också förbättringar i form av fler gungor, solskydd samt mer och snyggare lekutrustning framfördes. Åsikterna kring hundrastgården gick isär där flera angav att den är uppskattad och viktig samtidigt som andra ansåg att den stör och borde tas bort. Förbättrad möblering och ökad grönska önskades samt att bevara parkernas växtlighet. Det gavs även förslag på att koppla ihop Solvändan och Lilla Solvändan med t.ex. gångfartsgata för ökad tillgänglighet och trygghet. Några påpekade att det är viktigt att den ursprungliga karaktären och de höga kulturhistoriska värdena beaktas vid en upprustning. Flera av de svarande angav att parkerna är fina som de är. (Bilaga 4. Dialogsammanställning, 2024-04-10)

Efter analys och sammanställning av inkomna synpunkter påbörjades programarbetet där det under arbetsprocessen skedde ett samarbete mellan landskapsarkitekter och trafikplanerare. Flera alternativ till utformning av trafiklösningar och gestaltning av parkernas sammanlänkning togs fram och Stadsmuseet kontaktades för att säkerställa att korrekt hänsyn togs till de kulturhistoriska värdena. Stadsmuseets yttrande utgjorde därefter del av i beslutsunderlaget till utformning tillsammans med framtagna grovkalkyler för respektive alternativ. Den utformning som projektet beslutade att gå vidare med är en variant av två olika alternativ med hänsyn till kulturmiljön och med en medelhög anläggningskostnad. De olika alternativen presenteras i PM Trafik (Bilaga 2. PM - Trafik Solvändan)

Den 4 november 2024 presenterades det framtagna förslaget för Skönhetsrådet som efter presentationen kunde ställa frågor och lämna synpunkter. Skönhetsrådet sammanställde därefter sitt yttrande i ett beslut som skickades till förvaltningen. Skönhetsrådet skrev i sitt beslut att de ställer sig positivt till det förslag som illustrationsplanen i programmet redovisar med erinran om att stor omsorg bör läggas vid trädval och annat växtmaterial så att det harmonierar med områdets karaktär och ursprungliga växtbestånd. (Bilaga 6. Skönhetsrådets yttrande, 2024-11-04)

Upprustningsförslaget redovisades för allmänheten i den uppföljande dialogen under perioden 6 till 20 november 2024. Totalt inkom 54 stycken svar. Responsen på förslaget var övervägande positiv. Det uttrycktes att förslaget var fint och att det var bra att det tillskapas mer grönytor. Det ses också som positivt ur trygghetssynpunkt att bilvägen mellan parkerna tas bort. De kritiska åsikterna handlade om en farhåga att antalet parkeringsplatser blir för litet i området där det redan idag råder parkeringsbrist. Förslaget för lekplatsens upprustning redovisades endast schematiskt i dialogen med allmänheten vilket kan ses i synpunkterna. Flera önskemål inkom som mest rörde gungor och framförallt fler bebisgungor. Flera beskriver parkernas belysning där de önskar en förstärkt och förbättrad belysning av parkerna. Det framfördes även önskemål om mer konst i parkerna. Gällande Tempeltrappans upprustning anser boende att det är viktigt att grönskan inte blir för högvuxen och minskar lägenheternas ljusinsläpp. I övrigt är de positiva till att gatan omvandlas till grönskande parktorg. (Bilaga 5. Dialogsammanställning, 2024-11-26)

De båda dialogerna med allmänheten utfördes genom webenkäter på Stockholms stads hemsida. Allmänheten informerades om dialogerna genom skyltar i och omkring parkerna. Enkäterna gick även att nå via stadens sida Stockholm växer (vaxer.stockholm/solvandan). På skyltarna angavs också möjlighet att få enkäten hemskickad i pappersformat. Inför den uppföljande dialogen annonserades om dialogen i lokaltidningen.

Den 7 november 2024 hölls ett möte på plats i Solvändans lekplats med barnen på förskolan Nyfiken där framtaget förslag visades och det gavs möjlighet förfrågor, synpunkter och utbyte av idéer från barn och pedagoger.

Förslaget i korthet

- Parkerna sammanlänkas och Rödabergsgatan blir en stenmjölsbelagd gångväg där även cyklister kan ta sig fram.

- Sammanläggningen av parkerna gör att Lilla Solvändan utökas och får en ny entré samtidigt som det skapas infällda sittplatser i solläge vilka ramas in av lägre träd och buskar.
- Enkelriktningen av Våringgatan byter håll mot dagens.
- De anslutande körbanorna på Vikingagatan och Rödbergsgatan, smalnas av och det skapas en säkrare access till parkerna med övergångsställen.
- Solvändans lekplats upprustas och ges ny utformning och utrustning och får träd för skugga men behåller sin runda form.
- Lilla Solvändans lekplats genomgår en enklare upprustning.
- Ett större vådräd placeras i refugen för att skala ned det storskaliga gaturummet i korsningen Kadettgatan/Vikingagatan. Art väljs som framförallt klarar ståndorten och som i karaktär harmonierar med kulturmiljön.
- Lilla Solvändans trädgårdskaraktär med bersåer förstärks och renovering görs av parkvägar och stödmurar.
- Åtgärder görs för att gynna fågellivet med bärande buskar och plantering av fler träd.
- Hundrastgården behåller sitt läge och innehåll. Detta då stadsdelen har ett stort behov av hundrastgårdar och denna är redan existerande samt att ytan är påverkad av teknikanläggningarna på platsen.
- Tempeltrappan görs om till ett grönskande parktorg med planteringar, sittplatser och buskträd placerade symmetriskt.
- Totalt utgår cirka elva av dagens 91 parkeringsplatser på gatorna närmast parkerna till förmån för mer grönskande parkmark.

Trafik

Ett trafik-PM har tagits fram som redovisar dagens trafiksituation samt effekterna av de utredda alternativen avseende antal parkeringsplatser såväl som framkomlighet för olika trafikslag tillsammans med motivering av vald trafiklösning. (Bilaga 2. PM - Trafik Solvändan)

Dagens trafiksituation

Gatorna runt Solvändan och Lilla Solvändan är idag enkelriktade. Runt Solvändan styrs trafiken motsols. På Våringgatan styrs trafiken i södergående riktning från Solvändan. Trafikmätningar för fordonsflöden runt parkerna visar på låga flöden där Rödbergsgatan är mest trafikerad och antas fungera som infart till området från Torsgatan. Minst trafikerad med mycket låga flöden är Våringgatan som sannolikt endast nyttjas av boende.

Parkering

I dagsläget finns 91 gatuparkeringsplatser, i Solvändans och Lilla Solvändans direkta närhet, varav fem är parkeringar för rörelsehindrade så kallade RHP-platser. Det finns två lastplatser, en längs Våringgatan och en på Rödabergsgatan.

En beläggningsstudie för befintlig gatuparkering genomfördes 28-30 augusti 2024. I studien omfattas ett större utredningsområde med syfte att få en överblick av parkeringssituationen i och omkring parkerna. Beläggningsstudien baseras på fem inventeringstillfällen, två vardagar vid två olika tillfällen och en helgdag. Pågående byggnationer i området, på västra sidan av Solvändan, vid Tempeltrappan, norra sidan av Kadettgatan och södra delen av Vikingagatan, gjorde att 19 parkeringsplatser inte var tillgängliga under studien. Generellt var det en hög nyttjandegrad som varierade mellan 69% och 96 %. På lördagen var beläggningen som lägst med 69%, på onsdag lunch 93% och vid övriga tillfällen 96%. Detta borträknat RHP och lastplatser. De tre platserna för rörelsehindrade vid Solvändans sydöstra anslutning mot Torsgatan användes nästan inte alls, endast ett fordon stod parkerad vid ett tillfälle. Även lastplatsen intill dessa var oanvänd. Det var låg nyttjandegrad av RHP även på Torbjörn Klockares gata där två av tre platser användes delvis.

Förslaget innebär att befintlig parkering på Tempeltrappan och på Rödabergsgatan mellan parkerna utgår med tolv platser. Ytterligare tre platser utgår på grund av ny lastplats på Vikingagatan för transporter till verksamheter i kv. Vasen. En ny parkeringsplats tillskapas runt Solvändan och tre platser tillkommer då lastplatsen på Rödabergsgatan utgår och istället föreslås nytt läge på Torsgatan. Totalt innebär förslaget elva parkeringsplatser färre jämfört med dagens situation.

Förslagets påverkan på olika trafikslag

För gående innebär förslaget en positiv påverkan i och med att de övergångsställen som föreslås, förstärker kopplingen mellan kringliggande gångbanor och parkerna. Att parkerna kopplas samma bidrar lokalt till förbättrad framkomlighet, tillgänglighet och trafiksäkerhet för gående.

För cyklister bedöms framkomligheten bli något, om än marginellt, sämre men trafiksäkerheten något bättre jämfört med dagens situation. Detta är dock inte något utpekad stråk enligt stadens cykelplan och bedöms endast påverka lokal cykeltrafik.

Motorfordonstrafiken påverkas när delen av Rödabergsgatan mellan Solvändan och Lilla Solvändan stängs för motorfordonstrafik. Trafik som ska angöra Rödabergsgatan hänvisas, i och med

föreslagen utformning, via Värिंगgatan som byter håll i sin enkelriktning, vilket innebär försämrad framkomlighet för denna trafik.

Klimat och miljö

Successionsplantering av träd och buskar sker för ökad biologisk mångfald men också för skugga och lokalt omhändertagande av dagvatten och därmed stärkta ekosystemtjänster. Den nya ytan mellan parkerna får beläggning av stenmjöl som infiltrerar dagvatten. Övriga parkvägar behåller sina stenmjölsbeläggningar.

Vid upprustning av Solvändans lekplats undviks användning av konstgräs eller gummiasfalt för att reducera spridning av mikroplaster.

Trygghet och tillgänglighet

Belysning

Belysningen i området består av gatustolpar längs gator och parkstolpar på parkmark. I allmänhet bedöms belysningen vara god men ska studeras vidare i projekteringsskedet. Den nya gångvägen mellan Solvändan och Lilla Solvändan förses med parkstolpar, lekplatsen i Solvändan kompletteras med belysningsstolpe och Tempeltrappan får nya parkstolpar.

Tillgänglighet

För att stärka parkernas tillgänglighet åtgärdas ojämna markunderlag och förlängning och förbättring av handledare görs. Fler sittplatser skapas i form av parksoffor med rygg- och armstöd.

Solvändans lekplats får förbättrad tillgänglighet genom byte av markmaterial, från att vara helt belagd med sand, till att få tillgängliga gångar i stenmjöl tillsammans med ytor av sand och träflis.

Hållbarhet

Befintlig utrustning som kan lagas upprustas för att ta till vara på det material som redan finns, vilket både ger ekonomisk vinning och ett reducerat klimatavtryck.

Jämställdhet

I upprustningen och förnyelsen av Solvändan och Lilla Solvändan är jämställdhetsperspektivet med för att skapa en inkluderande miljö. Kvinnor, män, könsneutrala har givits samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och delta i de dialoger som stadsdelsförvaltningen har bjudit in till.

På Solvändans och Lilla Solvändans lekplatser är målet att det skapas lekmiljöer där så många som möjligt kan nyttja ytorna på lika villkor samtidigt som det skapas en stimulerande lekmiljö.

Tidplan och budget

Programmets föreslagna åtgärder är tänkta att genomföras 2026-2027 och finansieras med parkinvesteringsmedel med bidrag från trafikkontoret som bekostar belysnings- och gatuåtgärder.

2025

Projektering

Beräknad kostnad: 2,5 mnkr där trafikkontoret bidrar med 1 mnkr.

2026

Byggnation

Beräknad kostnad: 15 mnkr (varav 5,5 mnkr centrala medel och 5 mnkr i bidrag från trafikkontoret, resterande 4,5 mnkr nycklade medel)

2027

Slutförande byggnation

Beräknad kostnad: 4 mnkr nycklade medel.

Total projektsumma

Cirka 22 mnkr.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för stadsutveckling.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner programmet i enlighet med tjänsteutlåtandet med tillhörande bilagor.

Förvaltningen föreslår vidare att nämnden ger stadsdelsdirektören i uppdrag att fatta beslut i projektets genomförandeskede inom ramen för parkinvesteringsmedel.

Jesper Ackinger
Stadsdelsdirektör
Norra innerstadens
stadsdelsförvaltning

Karin Ekrin
Avdelningschef
Norra innerstadens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Solvändan och Lilla Solvändan, Program för upprustning och förnyelse, 2024-12-20
2. PM - Trafik Solvändan, 2024-12-20
3. Tillgänglighetsvandring Solvändan 2023-11-08
4. Dialogsammanställning, 2024-04-10
5. Dialogsammanställning, 2024-11-26
- Skönhetsrådets yttrande, 2024-11-04

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Jesper Ackinger, Stadsdelsdirektör	2025-02-04
Karin Ekrim, Avdelningschef	2025-02-04